

מסכת עבודה זרה דף ס"ה

גוי לא צריך לקבל שלא לעבוד **רב יהודה שלח קורבן כתשורה לגוי ששמו**
'אבידרנא', ביום אידם. אמר רב יהודה, אני
לעבודה זרה בפני ג'

מכיר אותו ואינו עובד לעבודת כוכבים. אמר לו רב יוסף, והרי שנינו
בברייתא, איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים שלא
לעבוד עבודת כוכבים? אמר לו, לגבי עבודה זרה אינו צריך לקבל בפני
שלשה. וכוונת הברייתא שמצווים להחיותו רק אם קיבל בפני שלשה.
שואלת הגמרא, והרי אמר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן, גר תושב
שעברו עליו י"ב חדש ולא מל, הרי הוא כמין שבעובדי כוכבים? עונה
הגמרא, שם מדובר כגון שקיבל עליו למול ולא מל.

לישראל לעתיד לבוא לא יהיה **הגמרא מביאה עוד מעשה, שרבא שלח קורבן**
לגוי ששמו 'בר שישך' ביום אידם. אמר רבא,
אימת מלכות ולגויים כן

אני מכיר אותו ואינו עובד לעבודת כוכבים. הלך, ומצאו שיושב עד
צוארו במרחץ של וורדים, וזונות ערומות עומדות לפניו. שאלו 'בר
שישך', האם יהיה לכם כזאת לעתיד לבא? אמר לו, מה שיהיה לנו עדיף
מזה. אמר לו, האם יש יותר מזה? אמר לו, שלכם אינה שלימה משום
שיש עליכם עול ואימת המלכות, ולנו לא יהיה אימת המלכות לעתיד
לבוא. אמר לו, והרי לי אין אימת מהמלכות? ואומרת הגמרא, שבעודו
אומר כך, הגיע מכתב שהמלך קורא לו. כשיצא אמר לרבא, עין שרוצה
לראות ברעת ישראל תעקר, שהרי הקב"ה ממלא כל תאוותכם שאף
שיחתכם מתבררת. אמר לו רבא, אמן. ונעקרה עינו של בר שישך.

אמר רב פפי, היה לרבא לומר לו, שגם בשכר שיהיה לעתיד לבוא
לישראל נאמר: "בְּנוֹת מְלָכִים בִּיקְרוּתֶיךָ נִצְבָּה שִׁגְל לִימִינְךָ בְּכֶתֶם
אוֹפִיר". ורב נחמן בר יצחק אמר, שהיה לרבא לומר את הכתוב: "עֵין
לֹא רָאָתָה אֱלֹקִים זֹולָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוֹ", שאין מי שראה את
הכבוד זולתי עין של הקב"ה, לא נראה כבוד וגדולה דוגמתה.

למדנו במשנה שגוי ששכר ישראל לעשות עמו **מלאכה אחרת, והעביר לו חבית יין נסך, שכרו**
שכר על מלאכה ביין נסך
שנעשתה באמצע היום

מותר. שואלת הגמרא, האם המשנה מתירה גם כשאמר לו להעביר את החבית באמצע מלאכתו בזמן שסיכם שישלם לו עליו, והרי שנינו, השוכר את הפועל ולעת ערב, כשכבר נתחייב לו כל שכרו אמר לו 'העבר חבית של יין נסך ממקום למקום', שכרו מותר. משמע שרק בגלל שהיה זה לאחר שסיים מלאכתו מותר, אבל באמצע היום אסור? אמר אביי, משנתנו מדברת גם כן באופן שאמר לו לעיתותי ערב.

רבא אמר, אפשר לומר שמשנתנו מתירה גם כשהתשלום בקבלנות נאסר כל שכרו ^{העביר חבית נסך בין חביות} כשאמר לו באמצע היום, ויש חילוק בדבר. המשנה שמתירה מדברת באופן שאמר לו 'העבר לי חבית בפרוטה', וכיון ששכר כל חבית בפני עצמה אין השכר של העברת החבית של היין נסך אוסרת את כל שכרו. והברייטא האוסרת, מדברת באופן שאמר 'העבר לי מאה חביות במאה פרוטות', שכיון והשכר הוא על העברת כל החביות, השכר שייך גם להעברת חבית היין נסך ואסור. אלא אם אמר לו כן לעיתותי ערב לאחר שכבר גמר את מלאכתו. ומביאה הגמרא שכן שנינו בברייטא, השוכר את הפועל ואמר לו 'העבר לי מאה חביות במאה פרוטות', ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן, שכרו אסור. ואם אמר לו 'חבית חבית בפרוטה', ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן, שכרו מותר.

למדנו במשנה שהשוכר את החמור להביא עליה ^{השוכר את החמור נותן עליו מזונו של כל הדרך} יין נסך, שכרו אסור. שואלת הגמרא, מדוע הוצרכה המשנה שוב להשמיע דין זה הרי זה מה ששנינו ברישא? עונה הגמרא שהמשנה רצתה להשמיע את מה שסיימה, שאם הגוי שכרה לישב עליה, אף על פי שהניח עליה את יינו שכרו מותר, כיון שהשכר אינו על הובלת היין נסך. שואלת הגמרא, והרי מי ששוכר חמור לרכב עליו כולל בתשלום גם על המשא שנושא. שכך שנינו, השוכר את החמור, מותר לשוכר להניח עליה כסותו³⁴⁰ ולגינתו ומזונותיו של אותו הדרך, מכאן ואילך החמר מעכב עליו. ולחמר מותר להניח שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום, מכאן ואילך שוכר מעכב עליו? אמר אביי, אומנם מותר לשוכר להניח על החמור את לגינתו, אבל כיון שאם אינו מניח לא יכול

³⁴⁰ ר"ת לא גרס כסותו שהוא דבר פשוט וכי ילך ערום. אלא גרס כסותו מלשון כסת קטנה שיושב עליה או נותן תחת ראשו. וכר הוא הגדול ששוכב עליו והעולם טועים שאומרים לקטן כר ולגדול כסת. תוס'.

לבקש שיזכהו בזה, לכן התשלום מותר כיון שאינו ישירות על נשיאת היין נסך.

מבררת הגמרא, באיזה אופן אמרה הברייטא שהשוכר מניח עליה מזונות כל הדרך, והחמר אינו מניח אלא מזונות יום אחד. אם מצוי לקנות אוכל בדרך, גם החמר יכול לעכב מהשוכר שיקנה בדרך, ואם לא מצוי לקנות מדוע השוכר מעכב את החמר מלהביא איתו? אמר רב פפא, מדובר שיש טורח לקנות למסע של כל יום. השוכר יכול להביא איתו שאינו חייב לטרוח, אבל החמר שרגיל לטרוח.

אביו של רב אחא בריה דרב איקא, היה מוכר להם חביות יין לגויים, ושופך לכליהם. ובשכר שהיה מעבירם את הנהר היו נותנים לו את הקנקנים השייכים לקונים³⁴¹. אמרו לאביו שמשכר ביין נסך. אמר, החביות מותרות, כיון שהיין אינו נאסר עד שמגיע לקרקעית של נאדות העור שלהם. שואלת הגמרא, והרי לאחר שהיין נאסר רצה בקיומם של הנאדות שלא יתבקעו ויישפך היין, ויצטרך לתת להם את הקנקנים? עונה הגמרא, שהתנה אתם שגם אם יתבקעו הנאדות לא יקבלו את הקנקנים. או שהיו מביאים גם כלי חרס למקרה שיתבקעו נאדות היין. עוד שואלת הגמרא, והרי מקבל את הקנקנים בשכר שטורח להעביר את היין נסך? עונה הגמרא, שאמר לספן להעבירם בחינם³⁴², או שנתן להם סימן שיתנו לספן והוא יעבירם בחינם.

משנה

נותן טעם לשבח ולפגם ביין נסך יין נסך שנפל על גבי ענבים, ידיחם במים ומותרים. ואם היה בהם בקעים, אסורים³⁴³. נפל על גבי תאנים או על גבי תמרים, אם היין נתן בהם טעם לשבח ויש פחות מפי ששים כנגד היין נסך, אסור. ומעשה בביתוס בן זונן שהביא תאנים יבשות בספינה, ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן,

341 דרך למוכרי חביות של יין ליתן גם החביות ללוקחות, (בבא מציעא מ:): שהלוקח מוכרו בחנות משכר בהן, לבד מה שהוא משכר ביין. רש"י.

342 רב איקא היה הממונה על הנהר, ואמר לספן מראש שכשיגיעו אנשים הללו העבירים בחנם. רש"י.

343 בירושלמי מפרש שמדובר בענבים המחוברים לאשכול. אבל אם ניטל העוקץ הו כמבוקעות מפני נקב הנשאר בזנבו. תוס'.

ושאל לחכמים והתירום. זה הכלל: כל שבהנאתו יש בנותן טעם לשבח ונהנה מטעמו של האיסור, אסור. כל שאין בהנאתו בנותן טעם לשבח אלא לפגם, כגון חומץ שנפל על גבי גריסין, מותר.

גמרא

שואלת הגמרא, הרי המשנה אמרה שיין נסך שנשפך על תמרים ותאנים בנותן טעם נאסרו, ומדוע מביאה מעשה הסותר? עונה הגמרא, שהמשנה חסרה וצריך להוסיף, אם נותן טעם לפגם מותר, וכן היה מעשה בביתוס בן זונן וכו' ששם התירו שהיין נתן טעם לפגם.

חייטים שנשפך עליהם יין של גוי מביאה הגמרא מעשה בכרי של חייטים שנשפכה עליו חבית של יין נסך, והתיר רבא למוכרו לעובדי כוכבים. הקשה רבה בר ליואי לרבא ממה ששינינו, בגד שחוט של כלאיים ארוג בו, ושכחו את מקומו בבגד, הרי זה לא ימכרנו לעובד כוכבים שמא יחזור וימכור לישראל³⁴⁴, ולא יעשנה מרדעת לחמור. אבל עושה אותו תכריכים למת מצוה שהרי פטור מהמצוות³⁴⁵. הרי שאוסרים למכור לגוי שמא יחזור וימכור לישראל, וכיצד רבא לא חשש שיהודי יקנה חייטים אלו? אלא רבא חזר בו והתיר למוכרם לגוי כדי שיאפה מהם, כך שאין חשש שיהודי יקנה פת מגוי, שהרי פתם אסורה. וכן ימכור לעובדי כוכבים שלא בפני ישראל, שחברו לא יטעה שהיא פת שישראל אפאה ויקננה מהגוי.

שואלת הגמרא ממה ששינינו, יין נסך שנפל על גבי ענבים, ידיחם והם מותרים. ואם היו בהם בקעים, אסורים. משמע ששלמים מותרים על ידי הדחה, ולמה רבא לא התיר להדיח? עונה הגמרא, שונה הדין בחייטים כיון שיש בהם את הסדק לאורכם ולא מועיל בהם הדחה, שנחשבים כענבים שיש בהם בקעים.

344 ביאר ה"ר יוסי בר יום טוב שאין החוט בטל ברובו, שבכלאיים אין ביטול כיון שכל עיקרן אין אוסרין אלא ע"י עירוב שהרי שניהם היתר לכך אוסר עירובן ואינם בטלים.

345 שנא' תהלים פ"ח ו' [במתים חפשי, כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות. רש"י. והק' תוס', הרי שנינו (מנחות דף מא.) שבאותה שעה שיקברוהו יטילו בו ציצית משום לועג לרש שנראה שאינו חייב במצות? וי"ל ששונה ציצית שהיא שקולה כנגד כל המצות ובוה יש יותר לעג למת. ובשם ר"י ת' ששם זה כשמואל הסובר שאין מצות בטילות לעת"ל נמצא כשיעמדו הצדיקים בלבושיהם יהיו בלא ציצית ויש עבירה. ושמואל מעמיד את סוגייתנו כדברי ר' ינאי שלא התירו אלא לסופדו אבל לקוברו בכלאים. ולפ"ז החילוק ניחא מנהגינו שאנו מסירין הציצית מטלית המתים דקי"ל כרבי יוחנן החולק על דבי ר' ינאי ומתיר אף לקוברו שסובר שמצות בטילות לעת"ל.